

§ 34 Avskaffande av medborgarförslag och antagande av riktlinjer för Haboidén

Diarienummer KS25/144

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avskaffa medborgarförslag och att istället införa Haboidén.

Beslutet innebär att stycket om medborgarförslag stryks ur kommunfullmäktiges arbetsordning och ur nämndernas reglementen.

Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan beslutar kommunstyrelsen att anta Riktlinjer för Haboidén.

Beskrivning av ärendet

Kansli- och kommunikationsenheten har fått i uppdrag av kommunstyrelsen att utreda formerna för medborgarförslag (KS 2025-04-09 § 62).

Medborgarförslag regleras i kommunallagen. Beslutanderätten i medborgarförslag får överlåtas till nämnd eller styrelse, men det är inte möjligt att delegera beslutet i ärende om medborgarförslag till förvaltningarna. Många av de medborgarförslag som kommer in är inte av politisk karaktär. Likväl ställer lagen krav på att förslagen ska hanteras av kommunfullmäktige och därefter av aktuell nämnd, vars förvaltning ska utreda förslaget innan det kan besvaras. Det innebär att hanteringen är administrativt betungande, särskilt i förhållande till de få förslag som bifalls.

Det finns ett värde i att alla invånare har möjlighet att lyfta ärenden till kommunens högsta beslutande organ, men också en problematik i att det blir en falsk demokrati. Den lagstyrda ärendegången gör också att medborgarförslag inte är justerbara vilket innebär att det inte går att bifalla förslag som innehåller delar som är ogenomförbara eller som behöver justeras innan implementering. Det är också endast kommuninvånare som kan lämna förslag vilket exkluderar föreningar, företag, grupper eller andra som kan vara intresserade av att bidra till vår kommuns utveckling.

Flertalet medborgarförslag avslås av olika skäl, bland annat för att det inte funnits budget för genomförande. Det förekommer också att medborgarförslag innehåller delar som ligger utanför kommunens rådighet och det är också vanligt att förslagen handlar om sådant som redan pågår eller som redan är

beslutat. Samtliga medborgarförslag ska ändå utredas och beslutas om i nämnd. Ett medborgarförslag ska vara besvarat inom ett år, vilket för den enskilde förslagsställaren kan uppfattas som en lång tid för en fråga som ter sig förhållandevis enkel.

Det finns flera andra sätt att lämna förslag och synpunkter till kommunen. Det kan uppfattas otydligt för såväl invånare som förvaltning vad som skiljer mellan en synpunkt, en felanmälan och ett medborgarförslag. I många fall hade förslagsställaren kunnat få ett snabbt svar av förvaltningen, men lagstiftningen för medborgarförslag medger inte detta och i praktiken går det inte att hantera ett medborgarförslag på kortare tid än två månader, och oftast blir handläggningstiden långt längre än så.

Varianter på medborgarförslag

Många kommuner har därför avskaffat medborgarförslag och istället infört lokala varianter. En variant är den som Jönköpings kommun har infört som de kallar för Jönköpingsförslaget. Alla invånare i Jönköpings kommun över 12 år kan lämna ett Jönköpingsförslag. Förslaget presenteras på kommunens webbplats där det under 60 dagar samlar röster. Förslag som får fler än 100 röster går vidare till kommunfullmäktige som beslutar vilken nämnd som ska handlägga förslaget.

En annan variant är den som Härryda kommun har infört och som de kallar för Härrydaidéen. Härrydaidéen möjliggör för kommunen själv att bestämma de rutiner som man finner lämpliga, utan att behöva vara bunden till kommunallagens regelverk för medborgarförslag. Härrydaidéen möjliggör att idéerna hanteras effektivare och att återkoppling till förslagsställarna kan ske snabbare. Hanteringen sker i de flesta fall inom förvaltningarna som besvarar, utreder och fattar beslut om inkomna idéer. Idéer av principiell karaktär och av större vikt lyfts till politiken för beslut. Härrydaidéen innebär färre administrativt betungande utredningar för förvaltningen och betydligt snabbare svar och genomförande för de idéer som inte kräver en politisk behandling, som exempelvis att sätta upp en lyktstolpe eller en parkbänk i kommunen.

Kansli- och kommunikationsenheten föreslår att Habo kommun avvecklar medborgarförslag och istället inför något som liknar Härrydaidéen, fortsättningsvis kallat Haboidén. Haboidén bedöms ge invånarna bättre förutsättningar att bidra till kommunens utveckling, göra processen snabbare och mindre byråkratisk samt frigöra resurser hos förvaltningarna som idag behöver lägga tid på att ta fram beslutsunderlag om förslag som inte kan genomföras av förhållandevis uppenbara skäl.

Genom att införa Haboidén blir det möjligt för kommunen att utforma riktlinjer för hur processen ska fungera. Det blir möjligt att snabbare besvara förslag som inte kräver omfattande utredning, att föra dialog med förslagsställaren och kanske gemensamt vidareutveckla idén eller guida invånaren rätt om förslaget till exempel berör en annan myndighets ansvarsområde. Förvaltningen kan också snabbt bedöma om inkomna idéer är en Haboidé eller om det snarare är att betrakta som en fråga, synpunkt eller felanmälan. Kansli- och kommunikationsenheten har tagit fram förslag till riktlinjer för Haboidén.

Ett införande av Haboidén innebär att kommunfullmäktiges arbetsordning och nämndernas reglementen behöver justeras genom att stycket om medborgarförslag tas bort.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling

Anders Rickman (-) yrkar bifall till kansli- och kommunikationsenhetens förslag.
